

Odkrywanie i realizacja tożsamości człowieka w nauczaniu Jana Pawła II i refleksji filozoficznej Leszka Kołakowskiego

Rozprawa doktorska podejmuje zagadnienia odkrywania i realizacji tożsamości człowieka w nauczaniu Jana Pawła II i Leszka Kołakowskiego. Próba odpowiedzi następuje przez pytania: kim jest człowiek; jak wygląda proces samopoznania; co oznacza, że człowiek zna samego siebie; co uniemożliwia, a co mu pomaga określić siebie; jak przebiega proces realizacji tożsamości i od czego jest uzależniony?

Zebrany materiał badawczy jest prezentowany i interpretowany w trzech rozdziałach. Pierwszy odwołuje się do problemu tożsamości człowieka. Paragraf wykazuje, że istnienie powyższego problemu jest istotą teologii. Wynika to zasadniczo z dwóch kwestii. Żadne dziedziny naukowości nie są w stanie sprecyzować, czym jest ogólny sens egzystencji. Eliminacja Boga z poszukiwań odpowiedzi przekształca się zawsze przeciwko osobie w bliższej lub dalszej konsekwencji z racji czasowości rozwiązań niemetafizycznych. Nie są one w stanie zmierzyć się z problemami nierozwiązalnymi bez odwołania do Absolutu. Pierwszy rozdział wykazał zatem potrzebę przyjęcia „przedrozumienia” scalającego „częściowe” rozumienia w „całość”.

Kolejny rozdział ukazuje decydującą rolę prawdy w procesie odkrywania tożsamości. Prezentuje rozumienie odkrywania tożsamości, gdy nie uznaje się prawdy obiektywnej, co zostało wyrażone jako „hermeneutyczny pesymizm” i przyjmowania takiej prawdy będącej „hermeneutycznym optymizmem”. Prawda obiektywna wymaga wiary w nią. Wiara, nawet jeśli jest tylko pojęciem filozoficznym nieukazującym konkretnego imiennego Boga, odwołuje się do metafizyki, więc poniekąd do Boga, który z kolei utożsamia się z prawdą. „Pesymizm” wskazuje, że odkrywanie tożsamości jest bardzo trudne lub wręcz niemożliwe. Bazuje na poznaniu jedynie rozumem. „Optymizm” prezentuje możliwości samopoznawcze człowieka, łączy rozum z wiarą. Wychodzi z założenia, że kto szuka prawdy, szuka Boga.

Ostatni rozdział wykazuje, że w procesie realizacji tożsamości decydująca jest rola wiary. Jej przyjęcie lub odrzucenie ma wpływ na cały przebieg samopoznania i oczywiście realizacji. Wiara w „objawioną antropologię” i chrystotologiczna antropologia gwarantują pozytywny

przebieg procesu, natomiast sprowadzenie tych dwóch pojęć jedynie do wymiaru kulturowego uniemożliwia albo nakierowuje go na bliżej nieokreśloną i czasową aksjologię.

Bibliografia zawiera literaturę źródłową, pomocniczą i kontekstową. Pierwsza odnosi się do: Pisma Świętego; nauczania Urzędu Nauczycielskiego Kościoła opublikowanego poza okresem pontyfikatu Jana Pawła II; dokumentów, pism i wypowiedzi Jan Pawła II; refleksji filozoficznej Leszka Kołakowskiego. Druga przytacza komentarze do nauczania Jana Pawła II i refleksji filozoficznej Leszka Kołakowskiego oraz myśl Jerzego Cudy odwołującą się do procesu koła hermeneutycznego. Pisma Cudy służą jako łącznik tematów pracy, dlatego są oddzielnie potraktowane. Publikacje znajdujące się w trzeciej nie są dodatkowo podzielone i nazwane. W jej skład wchodzi dzieła z różnych epok i niejednorodną problematyką.

Metoda przyjęta w pracy polega na analizie tekstów papieskich i Kołakowskiego z uwzględnieniem ich przydatności odpowiedzi na pytania, kim jest człowiek i jak wygląda proces samopoznania? W związku z tym, że w literaturze źródłowej termin tożsamość jest rzadki, wymusza to analizę zagadnień często pozornie nie mających z nim nic wspólnego. Z zaprezentowanego tekstu wyciąga się konkretne wnioski. Z nich formułuje się odpowiedzi na powyższe pytania, zaprezentowane w podsumowaniu analizowanych kwestii. Metodzie analizy tekstu źródłowego towarzyszy zatem metoda syntezy wniosków. W pracy wykorzystano także metodę integracji dynamicznej, obecnej w dyskursie teologiczno-fundamentalnym. Polega ona na komplementarnym scalaniu obszarów istotnych dla podejmowanego zagadnienia. W kontekście niniejszej dysertacji doktorskiej są to wymiary: filozoficzny, antropologiczny, kulturowy i religijno-teologiczny.

W procesie realizacji tożsamości człowieka decydująca rola przypada wierze. Ona z kolei jest zależna od rozumienia prawdy, która inicjuje proces odkrywania tożsamości.